

Fler barn och ungdomar lämnar föreningsidrotten

Aktuell statistik visar att barn och ungdomar lämnar föreningsidrotten i större utsträckning än tidigare. Vad kan det bero på och hur kan minskningen motverkas? Detta är viktiga frågor i årets uppföljning av statens stöd till idrotten från Centrum för idrottsforskning.

CIF:s rapport Statens stöd till idrotten.

UNDER 2012 HAR Centrum för idrottsforskning (CIF) haft i uppdrag av regeringen att analysera vad som kännetecknar "bra föreningsdriven idrottsverksamhet som får barn och ungdomar att vilja fortsätta idrotta". Uppgiften är både angelägen och aktuell. Inom idrottsrörelsen har omfattande insatser genomförts under senare år i syfte att få fler unga att fortsätta föreningsidrotta längre upp i åldrarna – inte minst inom ramen för den stora och statligt finansierade utvecklingsinsatsningen Idrottslyftet.

Samtidigt visar aktuell statistik att den faktiska utvecklingen går i motsatt riktning. Analyser av det lokala aktivitetsstödet till lokala idrottsföreningar (LOK-stödet) indikerar nämligen att aktivitetsnivån i barn- och ungdomsidrotten minskat under senare. Under åren 2008-2011 sjönk antalet bidragsberättigade deltagartillfällen med 6,7 procent och antalet sammankomster med 8,3 procent. Under samma period minskade andelen unga i åldern 7-20 år med endast 2,6 procent. Den faktiska aktivitetsnivån i den organiserade barn- och

ungdomsidrotten har följaktligen minskat sedan år 2008 i en omfattning som inte enbart kan förklaras med hänvisning till variationer i ungdomspopulationen. En närmare granskning av statistiken visar dessutom att nedgången är störst bland äldre ungdomar (13-20 år) och bland flickor.

Vad kan förklara minskningen?

Det finns i dagsläget inte forskning som kan förklara varför det skett en nedgång sedan 2008. I CIF:s bok *Spela vidare – en antologi om vad som får unga att fortsätta idrotta* ger emellertid en antal forskare perspektiv och delförklaringar på avhopsproblematiken inom barn- och ungdomsidrotten.

Vissa tänkbara faktorer är av övergripande samhällslig karaktär såsom förändrade fritids- och idrottsvanor hos dagens ungdomar, ett ökat utbud av idrottsliga och andra fritidsaktiviteter samt nya ideal och synsätt (exempelvis en tilltagande individualisering och förändrade attityder till ideellt engagemang).

Därtill kan även socioekonomiska faktorer vara av betydelse. I en av bokens kapitel "Att vilja och kunna fortsätta" påpekar Karin Redelius, Gymnastik- och idrotts-högskolan (GIH), att det finns många kostnader kopplade till barns idrottande och att utgifterna dessutom tenderar att öka i takt med ålder och ambitionsnivå. Detta reser viktiga frågor om kopplingen mellan hushållens ekonomi och den minskande ungdomsidrotten? I vilken utsträckning handlar avhoppet om att unga inte längre kan fortsätta – trots att de egentligen vill?

Men det går även att peka på faktorer med direkt koppling till den faktiska verksamhet som föreningsidrotten erbjuder. Håkan Larsson, professor i idrott vid GIH, har på uppdrag av CIF studerat de vetenskapliga utvärderingar som gjorts av Idrottslyftet under perioden 2009-2011. Syftet var att undersöka hur idrottsrörelsens förbund och föreningar tänkt och agerat för att få fler ungdomar att fortsätta idrotta. Hans bidrag i antologin visar att idrottsföreningar prövat en stor mängd av strategier för att minska avhoppet – men att klubbarna samtidigt är starkt förankrade i en traditionell syn på idrott som liktydigt med fysiskt ansträngande tävlingsverksamhet. De är vana att organisera aktiviteter med utgångspunkt i den egna idrottsgrenens krav och förutsättningar – och de vet vad som krävs för att utveckla goda idrottsutövare. Men idrott går att bedriva på olika sätt och utifrån skilda ambitionsnivåer. Ett allt för starkt fokus på tävlingsidrott riskerar därmed att begränsa möjligheten att tänka nytt, bryta invanda rutiner och pröva nya förhållningssätt. Och detta hämmar i sin tur klubbarnas möjlighet att förmå fler unga att stanna kvar i föreningsidrotten.

En liknande slutsats drar Britta Thedin Jakobsson, doktorand vid GIH med avhoppssproblematiken som specialitet. I sitt antologibidrag påpekar hon att ungas val är intimt kopplat till hur de förhåller sig till idrottens dominerande tävlingslogik. Eller som hon själv förklarar saken:

"Min tolkning är att föreningarna erbjuder de aktiva tävlingsidrott med prestationsfokus. Däremot förefaller det inte som att föreningsidrotten är anpassad till unga med andra ambitionsnivåer.

Centrum för idrottsforskning uppföljning av statens idrottsstöd visar att föreningsidrottandet går ner bland barn och ungdomar. Frågan är vad det beror på, om det verkligen är ett problem och hur man i så fall arbetar med frågan. Svensk Idrottsforskning frågade politiken, idrotten och forskningen.

Lena Adelsohn Liljeroth
Idrottsminister

CIF konstaterar själva att den LOK-stödsstatistik som redovisas inte bygger på hur många barn som idrottar totalt utan hur många gånger ett barn deltar. Vi vet inte hur mycket barn och ungdomar motionerar utanför den organiserade föreningsidrotten.

Om det är så att färre barn motionerar så är det ett hot mot folkhälsan. Viktigast av allt är att barn och unga, och även äldre motionerar. Det behöver inte nödvändigtvis ske i en idrottsförening.

Staten ger årligen drygt 1,7 miljarder kronor till idrottsrörelsen. Sedan är det idrottsrörelsens ansvar att utforma verksamheten så att den så långt möjligt anpassas till barnens och ungdomarnas behov och önskemål.

Karin Mattsson Weijber
Ordförande, Riksidrottsförbundet

Några trender kan förklara delar av detta, bl.a. ökade kostnader tillsammans med en ökad andel ekonomiskt utsatta i samhället, och tendensen att man börjar föreningsidrotta allt tidigare. Fler idrotter utövas året runt som kan leda till att tiden inte räcker till för fler idrotter. Vi behöver även bli bättre på att erbjuda de som inte vill tävla en mer flexibel verksamhet. Konkurrensen är också stor från andra aktiviteter.

Om trenderna fortsätter riskerar föreningsidrotten att utarmas och plattformen för viktiga värden såsom samhörighet, gemenskap, delaktighet att försvinna. På lång sikt kan det även få konsekvenser för folkhälsan. Just nu genomför samtliga SF och DF en kartläggning där de bl.a. tittar på utvecklingen av deltagartillfällen. De ska fundera över hur väl idrotten lever upp och till riktlinjerna i *Idrotten vill* och orsaker till avhopp. Utifrån resultatet ska de fundera över om de ska förändra bl.a. Idrottslyftsstödet. Arbetet är värdefullt i det kommande strategiarbetet för svensk idrott efter beslut på RF-stämman.

Britta Thedin Jakobsson
Doktorand, Gymnastik- och idrottshögskolan

En svår fråga. Dels för att det mig veterligen inte finns forskning som analyserar bakomliggande faktorer till en eventuell nedgång, dels för att måtten som mäter deltagande är trubbiga. Min forskning tyder på att det är främst kampen i stunden och inte själva tävlandet som gör att unga vill idrotta. Kanske är idrotten allt för fokuserad på tävling och prestation i tävlingssammanhang.

Det är inte ett problem om barn och ungdomar gör andra saker på sin fritid som de finner meningsfulla. Men det är ett problem om inte alla som vill ges möjligheter och får ta del av föreningsidrott, särskilt som statsanslag går till att t.ex. öppna

dörrarna för fler. Är det bara unga med vissa sociala förutsättningar som får och kan delta är det också ett problem. Mycket forskning har gjorts men många frågor återstår, t.ex. vilka är det som inte idrottar och hur är den praktiska verksamheten utformad? Gemensamma projekt mellan RF och högskolan är ett sätt att få fler svar. Det behövs dock mer tid och pengar.

Dessutom ger föreningsidrotten lite utrymme för flexibilitet och spontanitet i förhållande till de ungas smak och önskemål om hur den ska bedrivas. För att kunna fortsätta måste man njuta av, uppskatta, känna glädje och kunna hantera en tävlingsorienterad verksamhet även om man själv inte har tävlingsambitioner.”

Hur minskar man avhoppet?

I flera av antologins bidrag diskuteras även hur idrottsrörelsen kan agera för att minska avhoppet i barn- och ungdomsidrotten. Susanna Hedenborg, Malmö högskola, ger en internationell översikt som både visar att det finns olika vägar till en god barn- och ungdomsidrott och samtidigt understryker värdet av att söka inspiration och goda exempel från andra länder. Redelius framhåller att god föreningskultur utgör en viktig framgångsfaktor för att få unga att fortsätta idrotta. Carl Johan Sundberg, Karolinska Institutet, betonar värdet av att minska skaderisken genom förbättrade träningsmetoder, ledarutbildning och utvecklad medicinsk stödorganisation. Därtill utmynnar Larssons och Thedin Jakobssons kapitel i slutsatsen att föreningsidrottsrörelsen måste bli bättre på att erbjuda en stimulerande och engagerande

idrottsverksamhet för unga med svag idrottsidentitet.

Detta är endast några få av de många analyser och rekommendationer som ges i CIF:s antologi *Spela vidare*. Boken är att betrakta som ett vetenskapligt debattinlägg i en viktig och aktuell utmaning för svensk föreningsidrott – men den gör inte anspråk på att presentera alla perspektiv eller svar på hur avhoppetsproblematiken ska lösas. Budskalet är snarare det motsatta. En folkrörelse av idrottsrörelsens omfattning och samhällsbetydelse måste givetvis alltid aktivt verka för utveckling och att de egna medlemmarna ska vilja stanna kvar. Men samtidigt måste vi vara medvetna om att många faktorer som påverkar barn- och ungdomsidrottens utformning bottnar i samhällsliga förändringsprocesser vilka knappast låter sig påverkas genom idrottspolitiska beslut och föreningars utvecklingsinsatser. Det är därför även hög tid att ställa frågan om vad som egentligen är rimliga förväntningar att ställa på idrottsrörelsen. I vilken utsträckning är det möjligt för idrottsrörelsen att påverka samhällsutvecklingen – och i vilken utsträckning är dagens förändringsprocesser inom idrottsrörelsen snarast en spegel av samhällets förändring?

NY
BOK!

Färre barn och ungdomar föreningsidrottar i dag jämfört med för cirka tio år sedan. I den här antologin skriver sju svenska idrottsforskare om varför vissa slutar – och varför andra stannar kvar. Boken vänder sig till alla som arbetar med att utforma framtidens barn- och ungdomsidrott.

Spela vidare är en del i Centrum för idrottsforsknings årliga uppföljning av statens stöd till idrotten.

Beställ boken på
www.sisuidrottsbocker.se